

Alkotmánybíróság

Budapest
Donáti utca 35-45.
1015

Dr. Bitskey Botond
Főtitkár Úr
észére

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám:	IV/262-2/2018
Érkezett:	2018 ÁPR 04. Személyesen
Példány:	1
Melléklet:	db
Kezelőiroda:	du

Hivatkozási szám: IV/262-1/2018

Tárgy: **ALKOTMÁNYJOGI PANASZ KIEGÉSZÍTÉSE, HIÁNYPOTLAS**

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott [REDACTED] (a továbbiakban: „Indítványozó” vagy „Felperes”)

— jogi képviselő: Dr. Szikszai Csaba ügyvéd [REDACTED]

[REDACTED] r. és a Magyar Állam II. r. alperesekkel (a továbbiakban együttesen: „Alperesek”) szemben

a felülvizsgálati eljárás alapirátának tekintendő, **2017. február 13.** napján kelt, a Fővárosi Törvényszék által **2017. február 14.** napján, illetve a Tisztelt Kúria által **2017. március 16.** napján érkeztetett felülvizsgálati kérelem (a továbbiakban: „**Felülvizsgálati Kérelem**”)

alapján a Kúria előtt **Pfv.20.654/2017.** szám alatt folyamatban volt felülvizsgálati eljárásra (a továbbiakban: „**Felülvizsgálati Eljárás**”), valamint a

Felülvizsgálati Eljárás alapját képező Fővárosi Ítéltábla által **19.Pf.21.298/2016/7.** szám alatt meghozott, **2017. január 19.** napján kelt másodfokú, jogerős részítéletre (a továbbiakban: „**Másodfokú Részítélet**”),

valamint a Felülvizsgálati Kérelem alapján a Kúria mint felülvizsgálati bíróság által meghozott, **Pfv.II.20.654/2017/20.** számú, **2017. október 24.** napján kelt, és általunk **2017. december 04.** napján megismert részítéletre (a továbbiakban: a „**Kúria Részítélete**”), amelyet a Másodfokú Részítéletre kiterjesztő hatállyal (a Másodfokú Részítélet és a Kúria Részítélete a továbbiakban együttesen: „**Részítélet**”) határidőben benyújtott alkotmányjogi panasszal (a továbbiakban: „**Alkotmányjogi Panasz**”) támadunk.

Hivatkozással a Tisztelt Alkotmánybíróság által kibocsátott **IV/262-1/2018** szám alatti hiánypótlási felhívásra, a rendelkezésre álló 30 napos határidőn belül az alábbi

ALKOTMÁNYJOGI PANASZ KIEGÉSZÍTÉSÉT ÉS HIÁNYPÓTLÁST

terjeszti elő.

Tájékoztatjuk a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy a hiánypótlásra felhívást **2018. március 06.** napján vettük át.

I

A KIEGÉSZÍTÉS ÉS HIÁNYPÓTLÁS

1.

Alulírott [REDACTED] Indítványozó, a korábban már igazolt jogi képviselőm útján eljárva, az Alkotmánybíróság fenti számú, **2018. február 26-án** kelt és a jogi képviselő által **2018. március 06.** napján átvett hiánypótlási felhívásában foglaltak szerint eljárva, az alkotmányjogi panaszomat az alábbiak szerint pontosítom, illetve egészítem ki.

2.

Az alkotmányjogi panasz indítványomat az **Abtv. 53. §-ának (1) bekezdésében**, és az **Alaptörvény 24. cikkének (2) bekezdése d) pontjában** foglaltak alapján, az **Abtv. 27. §-ában** foglalt feltételek bekövetkezésére alapítom.

3.

Az alkotmányjogi panaszomat a **Kúria Pfv. II. 20654/2017/20.** számú, a Fővárosi Ítélőtábla, mint másodfokú bíróság **19. Pf. 21298/2016/7.** számú részítéletét helybenhagyó, álláspontom szerint Alaptörvény-ellenes határozata ellen nyújtottam be, és ezen kérelmemet/indítványomat fenntartom. A megjelölt ítéletek az **Abtv. 27. §-ának a) pontja** szerint Alaptörvényben biztosított jogaimat sértik, és az **Abtv. 27. § b) pontja** szerinti, rendes jogorvoslati lehetőségeimet kimerítettem; az alkotmányjogi panaszon kívül, más törvényes, hazai jogorvoslat nem áll rendelkezésemre. Az alkotmányjogi panasz tárgyával kapcsolatban az **Abtv. 31. §-ának (1)-(2) bekezdésében** foglalt kizáró okok nem állnak fenn.

4.

Az Indítványozónak az **Abtv. 27. §-ának harmadik fordulatában** megkövetelt, közvetlen, aktuális, az ügyben való személyes érintettsége fennáll, minthogy a 3. pontban megjelölt határozatokkal záruló per Felperese volt. Az alkotmányjogi panasz alapját képező jogsérelmek a fenti bírósági — véglegesen a Kúriai — határozat jogerőre emelkedésével váltak visszafordíthatatlanná.

5.

Az **Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat (Ügyrend) 56. §-ában** foglalt rendelkezésekre figyelemmel az Indítványozó bejelenti, hogy természetes személy minőségében jár el, és ekként személyes adatai közléséhez, és a nyilvánosságra hozatalhoz nem járul hozzá.

6.

A hiánypótlásban foglaltaknak megfelelően az Indítványozónak az Abtv. 52. §-ának (1) bekezdése (1b) és f) pontja szerint előterjesztett, határozott kérelme az, hogy az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetben alapjogként meghatározott, a XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt, tisztességes, nyilvános és ésszerű határidőn belüli eljáráshoz, a független és pártatlan bírósághoz való jog, továbbá a (7) bekezdésben foglalt jogorvoslathoz való jog, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog sérelmére figyelemmel, az Abtv. 52. §-ának (1b) bekezdése e) pontja szerint eljárva, az Alkotmánybíróság a 3. pontban megjelölt, a jelen panaszban támadott ítéletek alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és visszamenőleges hatállyal semmisítse meg. Az Indítványozó ennek nyomán kéri a bíróság új eljárás lefolytatására való kötelezését a Pp. vonatkozó szabályai szerint (aminek tartalmi kereteire vonatkozóan a Pp. XXX. Fejezete az irányadó).

7.

Az alaptörvény-ellenesség alapjául korábban megjelölt, az **Alaptörvény 25. §-ának (3) bekezdésében** foglalt rendelkezést az Indítványozó természetesen nem alapjogi sérelemként állította; azt csak az indítványa megerősítéseként, a 6. pontban most konkretizált alapjogok sérelmének nyilvánvalóvá tétele érdekében hívta fel, mint az ügy elbírálásakor lényeges, közvetlen alaptörvényi rendelkezést.

8.

Az ügygel kapcsolatos, a rendes bíróság előtt folyó eljárás megítélése, és a támadott határozatok háttérének megvilágítása szempontjából releváns perbeli tényeket az Indítványozó a korábbi kérelmében bemutatta, azokat fenntartja és azokra is alapítva konkrét alkotmányjogi érvelést az alábbiak szerint adja elő.

9.

A támadott döntések meghozatalához vezető eljárás és az ennek nyomán született határozatok mindenekelőtt sértik a tisztességes eljáráshoz való jog és ezzel szoros összefüggésben a jogorvoslathoz való jog alaptörvényi követelményét. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a bírósághoz való hozzáférés még nem elégíti ki az alkotmányos követelményeket, emellett az eljárás minősége is alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdés. Ezt a kérdést a testület az évtizedek során több ízben vizsgálta, de éppen a valódi alkotmányjogi panasz kapcsán született döntéseiben fejtette ki ennek lényegét. Ezek közül kiemelendő a — a IV. Alaptörvény-módosítással nem érintett — **3068/2013. (III. 14.) AB határozat** és a **7/2013. (III. 1.) AB határozat**, melyben az irányadó körben összefoglalta a jogállamiság, jogbiztonság, tisztességes eljárás követelményének érvényesülésére irányadó, a korábbi határozatainak releváns lényegét.

10.

Az Alkotmánybíróság a **7/2013. (III. 1.) AB határozatában** az Alaptörvény kontinuitását megerősítve rámutatott: „Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a **2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése** úgy fogalmazta meg, hogy a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja el.” A tisztességes eljárás alkotmányos előírásának lényeges tartalmát tekintve a **2012. január elsején hatályba lépett Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése a korábban hatályban volt Alkotmány 57. §-ának (1) bekezdésével azonosan rendelkezik**. E szerint „mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.” A **22/2012. (V. 11.) AB határozat** úgy fogalmaz, hogy az „Alkotmánybíróság az újabb ügyekben felhasználhatja azokat az érveket, amelyeket az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott korábbi határozata az akkor elbírált alkotmányjogi kérdéssel összefüggésben tartalmazott, feltéve, hogy az Alaptörvény konkrét — az előző Alkotmányban foglaltakkal azonos vagy hasonló tartalmú — rendelkezései és értelmezési szabályai alapján ez lehetséges. [...] Az egyes intézményekről, alapelvekről és rendelkezésekről kialakított értelmezése a határozataiban található meg. Az Alkotmánybíróságnak azokra az alapértékekre, emberi jogokra és szabadságokra, továbbá alkotmányos intézményekre vonatkozó megállapításai, amelyek az Alaptörvényben nem változtak meg alapvetően, érvényesek maradnak. (Indokolás [40]–[41]) Az Alkotmánybíróság mindezek alapján az **Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdésében foglalt szabály értelmezésekor irányadónak tekinti a tisztességes eljáráshoz fűződő alapvető joggal kapcsolatban kimunkált korábbi alkotmánybírósági gyakorlatot**. Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a **6/1998. (III. 11.) AB határozatban** (a továbbiakban: „Abh.”) foglalta össze. Az Abh.-ban megfogalmazott megállapításokat az

Alkotmánybíróság utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] is megerősítette és gyakorlattá formálta.”

11.

A tisztességes eljárásra vonatkozó több évtizedes konzekvens gyakorlat értékmérő szerepét kiemelve, a **7/2013. (III. 1.) AB határozatban** az Alkotmánybíróság kifejtette azt is, hogy az Alkotmánybíróság az új, alaptörvényi szintű feladatának, a bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatakor az Alaptörvényben megfogalmazott tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerének elemeit alkotmányos mérceként veszi figyelembe. **Az Abh.-ban kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni.** Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét is. (ABH 1998, 91, 98–99.)

12.

A tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem, az érdemi elbírálás, az időszerűség, a jogbiztonság és kiszámítható jogalkalmazás, a hatáskörelvonás tilalmának tiszteletben tartása követelménye [összefoglalóan pl.: **8/2011. (II. 18.) AB határozat, ABH 2011, 49, 80–81.**]. Az alkotmánybírósági gyakorlat számára is mintaadó, az Emberi Jogok Európai Bíróságának (EJEB) a tisztességes eljárásra vonatkozó, a polgári ügyekben irányadó gyakorlata szerint a polgári jogi jogvitákban érintett jogokat illetően a tisztességes eljárás két alapvető feltétele, hogy a bíróság rendelkezzen jogosultsággal arra, hogy az eléje terjesztett ügy összes tény- és jogkérdésével foglalkozhasson és legyen olyan eljárási rend, amely a bizonyítékok teljes körű szolgáltatására a félnek lehetőséget biztosít (vö: **Woningen v. The Netherlands 1996.VI.p. 2015.**).

13.

A jelen ügyben az Indítványozó konkrét, speciális jogcímen (ráépítés) a tulajdoni igénye érvényesítése miatt indított eljárást, amelynek anyagi jogi kereteit — egyébiránt teljesen szokványosan — a házastársi közös vagyon megosztása adta. Az Indítványozó, mint Felperes, ennek megfelelően hívta fel a jogcímét és a tulajdonszerzés terjedelmét igazoló jogi érveit, sorakoztatta fel a bizonyítási eszközeit, az első fokú bíróság pedig ebben a keretben folytatta le a bizonyítási eljárást, osztotta ki a perjogi szabályok szerint a felek között a bizonyítási teherből rájuk háruló kötelezettségeket, és bírálta el az egyébként

bonyolult kettős jogviszonyt (lásd: korábbi indítvány 4. pont), valamint hozta meg az Indítványozóra részben kedvező, az állandó joggyakorlatnak megfelelő irányba tartó ítéletét.

14.

Mindezek után a másodfokon eljáró ítélőtábla, a támadott, **19. P. 21298/2016/7. számú döntését** megelőző eljárásában

- a felek akaratával és a felek perbeli magatartását is meghatározó következetes bírói gyakorlattal is szemben;
- megváltoztatva a kettős jogviszony elbírálásából adódó kereteket;
- átalakítva (lefokozva) a vizsgált jogviszonyra irányadó specifikusan irányadó jogszabályok szerinti polgári-családjogi eljárást közigazgatási jogi természetűvé;
- lényegében érdemi bizonyítás nélkül;
- a jogcímhez kötöttség követelményét is felülírva, olyan kérdésben döntve, amelyre a felek egyikének sem volt kérelme;

az Indítványozó terhére szólóan megváltoztatta az első fokú bíróság döntését, és teljes egészében pervesztessé tette. Ebben az eljárásban az Indítványozónak — bizonyítási eljárás hiányában — nem is volt módja az eljárás természetét illető jogi érvei kifejtésére, bizonyítás felajánlására, sőt, felperesi és alperesi kérelem hiányában semmiféle okfejtésre abban a kérdésben, amelyre az ítélőtábla ezt a döntését hozta. Az ezt követő kúriai eljárás és a támadott döntés ezt a helyzetet nem orvosolta, véglegesen kivonva minden jogi alapot az Indítványozó további, a részítéletben még el nem bírált, a tulajdonnal kapcsolatos kereseti kérelmei alól is. Mindemellett egyébiránt ez az ítélet — mivel a speciális családjogi viszonyok nem csupán a peres felek, hanem a közös gyermekük () tekintetében is elbírálatlanok és a továbbiakban elbírálhatatlanok maradtak — ez a döntés egyben végrehajthatatlan is, ami nemigen szolgál a jogbiztonság javára. Azt már az Indítványozó csupán a teljes körűség érdekében jegyzi meg, hogy a döntés nyomán a perbeli ingatlannak kapcsolatosan harmadik személyek jogaira vonatkozóan is kezelhetetlen helyzet alakult ki és az eredeti peres feleken kívüli jogalanyok részvételével szétdarabolt eljárások folynak a végrehajthatóság legcsekélyebb esélye nélkül.

15.

Az Indítványozó álláspontja szerint az eljárás tisztességét súlyosan sérti, ha a bíróság nem létező kereseti kérelemről úgy hoz döntést, hogy érdemben nem is engedi meg a bizonyítékok bemutatását, a jogi érvek felsorakoztatását és a vizsgálat irányainak meghatározását. Ezzel szemben — mint ahogyan történt — automatikusan az Indítványozó terhére értékeli mindazon hiányokat, amelyek a támadott ítéleteket megelőzően nem is voltak, nem is lehettek ismertek, és mindazon hibákat, amelyeket a másodfokon eljáró bíróság a tisztességes eljárás és a polgári perrend következetes megsértésével maga okozott. A tisztességes eljárás minimuma, hogy a bíróság a végleges, a felek életére, vagyoni viszonyaira kiható döntését csak a megfelelő adatok és tények feltárását követően, valamennyi tény- és jogkérdést figyelembe véve dönt, és ennek során

kötve van a felek kérelmeihez, azon túl nem terjeszkedhet, olyan jogviszonyt el nem dönthet, amelyre nézve a peres felek a döntését nem is kérték.

16.

Azzal továbbá, hogy a másodfokon eljáró ítélőtábla az első fokú bíróság vizsgálati és döntési kompetenciáját elvonta, nem csupán az Indítványozónak a tisztességes eljáráshoz való jogát sértette meg, de megfosztotta a jogorvoslathoz való joga gyakorlásától is. Az ítélőtábla támadott döntésével ugyanis egy fokon született az Indítványozó tulajdoni igényére vonatkozó kérdésében végleges döntés, ami az Indítványozó részéről — a Kúria döntése szerint — minden további eljárást megakadályoz. Ugyanakkor az ítélőtábla úgy folytatta le a saját eljárását, hogy nem végezte el (nem is végezhetette el) azokat a feladatokat, melyeket a bizonyítékok körütekintő értékeléséből adódóan törvények testálnak rá, és ez ellen az Indítványozó teljes mértékben védtelen volt, az eljárást pedig érdemben nem kifogásolhatta. Ez a helyzet az **Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (7) bekezdéseiben** foglalt alapjogokat egyaránt sérti, méghozzá — a jelen esetben — az ugyancsak az Alaptörvényben igen erősen védett: a tulajdonhoz való jog összefüggésében (**Alaptörvény XIII. cikke**).

17.

Az egyfokúvá vált eljárás során az ítélőtábla nem csupán bizonyítási eljárás nélkül, de a polgári jogban kiemelkedő jelentőségű, a fél rendelkezési jogait megsértve járt el. Ekként különös jelentősége van annak, hogy az egyfokúvá tett eljárásnak az ügyre ténylegesen jelentős és súlyos kihatása volt, minthogy az Indítványozó keresetének meritumáról döntött a bíróság, de a kereseti kérelmen (sőt az ellenérdekű fél kereseti kérelmén is) túlterjeszkedve, azt elutasította és az eljárást véglegesen lezárta.

18.

A tisztességes eljáráshoz való jogba nem csupán a bíróság hatékony működése, az ügyek elintézésének üteme, hanem a döntések jó minősége is beletartozik. Erre figyelemmel e jog részeként megilleti az eljárás alanyait az is, hogy ügyükben az eljárási szabályok szerinti jogorvoslati rend rendelkezésre álljon.

19.

Az Alkotmánybíróság a tisztességes eljárással és jogbiztonsággal összefüggésben a **42/2004. (XI. 9.) AB határozatban** fejtette ki: a jogorvoslati eljárásban a törvény szabályainak „azt kell a fél számára lehetővé és a jogorvoslati fórumra nézve kötelezővé” tenni, hogy hibás döntés esetén a sérelem valóban orvosolható legyen. Másutt azt hangsúlyozta, hogy: „az államnak olyan jogszabályokat [kell] megalkotnia, amelyek eljárási garanciák nyújtásával az alanyi jogok érvényesítésének lehetőségét megteremtik” (**602/D/1999.kereseti AB határozat, ABH 2004.**). A **19/1999. (VI. 25.) AB határozatban** kiemelte, hogy: a bírói tevékenység lényegét jelentő konfliktusrendezés

hitelességét és stabilizáló szerepét a jogorvoslat révén több fórumon megerősített, azon kötelező erejű és végrehajtható döntésének lényegét az adja, hogy az egyedi ügyekben a bíró mindenféle befolyásolástól mentesen, a törvények, illetve általában a jogszabályok alapján, belső meggyőződése szerint jár el (**ABH 1999, 150, 153.**).

20.

Ezekből a határozatokból is kitűnik, hogy az Alkotmánybíróság felfogásában a jogorvoslathoz való jog soha nem formai kérdés. A **6/2013. (III. 1.) AB határozat** tartalmát figyelembe véve megállapítható az is, hogy a jogorvoslás kérdése a tisztességes eljárás biztosítéka, minthogy a törvényi rendelkezések alkalmazásában alappal bízó jogalanyok a hatóságok és a bíróság mulasztása vagy téves jogértelmezése miatt sem kerülhetnek abba a helyzetbe, hogy jogaik gyakorlásában sérelmet szenvedjenek. **Ebből következően a jogorvoslathoz való jognak a támadott határozatban történő módon való kiüresítése az Indítványozó egyéb, garanciális jellegű eljárási jogait vonta el, tartalmilag pedig nem reparálható jogsérelmet okozott.**

21.

Az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban elismerte, hogy a jogági sajátosságok figyelembe vételével a tételes jogban kidolgozott jogorvoslati eljárásnak alkotmányos jelentősége van [**49/1998. (XI. 27.) AB határozat; ABH 1998, 372, 382.; 46/2003. (X. 16.) AB határozat; ABH 2003, 488, 502 – 503.**]. Ebből következően a tisztességes eljárás követelményeit a jogorvoslati eljárásra is vonatkoztatta, abban az értelemben, hogy az alkotmányi és az eljárási garanciák érvényesülését az eljárás ezen szakaszában is nélkülözhetetlennek vélte. A jogorvoslati jog alapvető sajátosságának tekintette a döntéshozótól elkülönült szerv eljárását, amelyeknek a szervezeten belül is garantálnia kell a függetlenség és a pártatlanság érvényesülését, és ki kell zárnia — az ügyfélre mindig sérelmes — kompetenciahiányos eljárást. [pl. **22/1995. (III. 31.) AB határozat; ABH 1995, 108, 110.; 23/1998. (VI. 9.) AB határozat; ABH 1998, 182, 186.; 49/1998. (XI. 27.) AB határozat; ABH 1998, 372, 382.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat; ABH 1999, 150, 156.; 46/2003. (X. 16.); AB határozat, ABH 2003, 488, 502-503.**]

22.

A — többek között a jogorvoslat lehetőségével is támogatott — hatáskörelvonás tilalma a bírósági szervezetben nem csupán az **Alaptörvény B) cikkében** foglalt jogbiztonsági kérdés. A hatáskör telepítéséről az organikus törvénynek minősülő, a bírói szervezetre vonatkozó jogszabályokon túl, az eljárási törvények rendelkeznek, és ez fontos része a független és pártatlan bírósághoz való jognak, amely az **Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése** alapján minden ügyfelet megillető jog és a törvényes eljárás eminens biztosítéka. Ennek révén garantálható az ügyfelek bíróság előtti egyenlősége és az eljárási törvények betartása, ami alapvető garancia minden peres fél számára, hogy ügyében nem születik szubjektív alapokon nyugvó, titkolt preferenciális érdekeket szolgáló határozat, csakis

megalapozott és lehetőség szerint az igazságos eredményhez közel álló döntés. Ha a hierarchikus bírói szervezetben mind a feleket megillető rendelkezési jog, mind a jogorvoslás joga sérül, az minden, csak nem tisztességes eljárás és megkérdőjelezi a bíróság függetlenségét és pártatlanságát is.

23.

Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a független ítélkezés feltétel nélküli alkotmányos védelem alatt áll, ideértve a bírói szervezeten belüli, a bíróság belső függetlenségének követelményét is. Az ítélkezési tevékenység egyetlen megnyilvánulása sem nélkülözheti az igazságszolgáltatás rendjét meghatározó alkotmányi garanciákat, azokat a hatásköri és illetékességi szabályokat, amelyek a működésében tekintett igazságszolgáltatási szervezetet is kialakítják. Ezek ugyanis tartalmilag azt jelentik, hogy az eljárási törvények a meghatározott típusú ügyeket, az Alaptörvénynek megfelelően kialakított igazságszolgáltatási szinteken előzetesen és absztrakt szabályok szerint, a bírák egy meghatározott csoportjára bízják. Ez szoros kapcsolatban áll a bírói függetlenséggel és pártatlansággal, mert előzetesen kizárja azokat manipulatív megoldásokat, amelyek az alkotmányos védelem alatt álló tisztességes eljárás követelményeit, az ügyben hozott jogerős döntés jogszerűségét, tárgyszerűségét veszélyeztetik.

24.

Az Alkotmánybíróság számos határozatában értelmezte a bírói függetlenség és pártatlanság követelményét, és a kontinuitásra irányadó — korábban hivatkozott — döntései szerint ezek a határozatok ma is irányadóak. [Így pl. 53/1991. (X. 31.) AB határozat; ABH 1991, 266, 267.; 38/1993. (VI. 11.) AB határozat; ABH 1993, 256, 261.; 17/1994. (III. 29.) AB határozat; ABH 1994, 84, 86., 45/1994. (X. 21.) AB határozat; ABH 1994, 254, 356., 627/B/1993. AB határozat; ABH 1997, 767, 769.; legutóbb a 13/2002. (III. 20.) AB határozat; ABH 2002, 85, 96.]

25.

A független és pártatlan bírósághoz (eljáráshoz) való jognak számos eleme van, amelyeket az Alkotmánybíróság az idők során pontról pontra bontott ki. Jelen ügyben ezek közül elsődlegesen az ítélkezés minőségére vonatkozó döntések felhívása indokolt. A 286/B/1995. AB határozat utalt először a törvényes bíróság 57. § (1) bekezdése szerinti követelménye és az Alkotmány más rendelkezései közötti összefüggésekre. E szerint: „A törvényesen megalakított és működő bíróság követelménye, valamint a hatáskörelvonás tilalma egyben alkotmányi, illetve alkotmányos követelmények is.” (ABH 2001, 795, 797—798.)

26.

A **993/B/2008. AB határozat** rámutatott arra, hogy a bírói „függetlenség és pártatlanság követelménye az eljárás alanyai számára jelent garanciát. Az eljárási biztosítékok (...) azért szükségesek, hogy az igazgatási jellegű beavatkozás határait a szervezeten belül kijelöljék és a szervezeten kívül is láthatóvá, egyértelművé tegyék. Következésképpen a ’törvényes bírótól való elvonás’ tilalma is — az önkényes ügyelosztási renddel szemben — az eljárás résztvevőit megillető biztosíték, aminek csak egyik eleme a **Bszi.** szabályaira épülő szolgálati beosztás szisztémája. Annak megítélésekor, hogy a konkrét ügyben ki tekinthető törvényes bírónak, ugyanilyen súllyal jönnek számításba — többek között — az eljárási törvénynek a hatáskörre, illetékességre, a jogorvoslati rendre és a tisztességes eljárás követelményének biztosítására vonatkozó további rendelkezései. Az pedig éppen a törvény előtti egyenlőség érvényesülését szolgálja, hogy az említett jogszabályok mindenki számára olyan bíró közreműködését garantálják, akitől az ügy tárgyilagosa megítélése nyilvánvalóan elvárható.”

27.

A hierarchikus szervezeti struktúrával együtt járó, kompetencia-elismerésre épülő karrier rendszerű bíráskodás esetén az egyik legközvetlenebb veszélyt jelenti a bírói függetlenségre, ha a bírósági szintek nem tartják be azokat a szervezeti és eljárási szabályokat, amelyek egyébként az ügyfél számára garantálják a kiszámítható rendben és eljárásban való ítélkezést. Az ítéltábla határozatában testet öltő azon megoldás, amely nem adott terepet annak, hogy az állandó ítélkezési gyakorlatnak megfelelő irányoktól és követelményektől eltérő keretek között, nem a specifikusan, kötelezően irányadó szabályok, hanem önkényesen kiválasztott generális jogági szabályok szerint elbírált kereseti és azon túlterjeszkedő kérelem elbírálása ellen jogorvoslati eljárás legyen igénybe vehető, hanem praktikus alapon saját maga kompetenciájába vonta a végleges döntést, mindezen alkotmányos követelményeket megsértette.

28.

Ezzel nem csupán az ügyfélnek (az Indítványozónak) a független bírósághoz való jogát vonta el, de a pártatlanság megsértésének állapotába is navigálta magát. A **Pp.** azon rendelkezései, mely szerint az első fokon hozott (jelen esetben kompetenciahiányosan, a kereseti kérelmen túlterjeszkedő, téves jogi alapokon nyugvó) döntéssel szemben jogorvoslat biztosított, alkotmányjogi szempontból sem tekinthető perjogi mellékkörülménynek. Az, hogy mely bíróság döntésével, milyen alapon vehető igénybe célravezető, hatékony jogorvoslat nem csupán a bíróság, az eljáró bíró helyzetére vonatkozó szabály, hanem a fél jogait is meghatározó rendelkezés. A tartalmában is első fokú eljárásra teljesen más szabályok vonatkoznak, mint a másodfokú eljárásra, egészen eltérőek a felek jogai és kötelezettségei, más a lehetséges bizonyítás terjedelme, továbbá a rendes szabályok szerint élhet a fél a keresettel kapcsolatos, az egyezségkötésre irányadó és költségeit más értelemben is befolyásoló jogaival. Ezekről a bíróság előtti egyenlőségből fakadó alapvető jogaira tekintettel a felet megfosztani nem

lehet, és nem is dönthet helyette ezekről a kérdésekről első fokon, a másodfokú bíróság.

29.

Az sem mellőzhető körülmény, hogy a félnek a perben jogában áll akár a fellebbezési eljárásban is új tény vagy új bizonyíték felhozatala, tartalmilag határozza meg a jogorvoslat kereteit és értékét. Ezt azonban csak akkor tudja igénybe venni, ha nem a másodfokon eljáró bíróság dönt — a fél ellenében/helyett a kereset terjedelméről, a jogcímről, továbbá — a jogi érvelésnek terepet sem hagyva a generális vagy a speciális szabályok és az ezek által megszabott perkeretek alkalmazásáról. A másodfokú eljárásnak nem is lehetett célja a bíróság által önkényesen meghatározott keretek közé helyezett érdemi elbírálás, minthogy a perindítás feltételeinek, a felek perképességének, az érvényesíteni kívánt jog létezésének, és érvényesíthetőségének, az adott pertípusban perképességnek és számos egyéb alapvető kérdésnek a vizsgálata éppen azért az első fokú bíróság kompetenciája, hogy a szemben álló peres felek védelme a fegyveregyenlőség és a bíróság előtti egyenlőség követelményei szerint egyformán, részrehajlás mentesen, a pártatlanság szabályai szerint garantáltak legyenek. **Ez közvetlenül alkotmányjogi jelentőségű kérdés, a tisztességes eljárás követelményének része.**

30.

Valamennyi körülményt figyelembe véve a jelen ügyben, az ítéletábra által folytatott és a Kúrai által nem orvosolt hibákban szenvedő „első fokon” tevékenykedő másodfokú bírósági eljárás olyan manipulatív jogi eszköz színében tűnik fel, amely nem szolgált egyebet, mint az Indítványozó megfosztását a perbeli jogai gyakorlásától. Ez pedig minimálisan a pártatlan bírósághoz való sérelmének látszatát kelti, ami viszont az állandó EJEB gyakorlat szerint súlyában egyenlő a pártatlanság tényleges sérelmével. Szemben áll továbbá az Alkotmánybíróság azon gyakorlatával, melyet a **67/1995. (XII. 7.) AB határozatában** akként összegezett, hogy: „A pártatlan bírósághoz való alkotmányos alapjog az eljárás alá vont személy iránti előítélet mentesség és elfogulatlanság követelményét támasztja a bírósággal szemben. Ez egyrészt magával a bíróval, a bíró magatartásával, hozzáállásával szembeni elvárás, másrészt az eljárás szabályozásával kapcsolatos objektív követelmény: el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében” (**ABH 1995, 346, 347.**). Viszont hiába a legjobb szabályozás is, ha azt a bíróság tudatosan negligálja.

31.

Az alap-indítványban rögzített tények leírásából is láthatóan a peres eljárás tárgya az Indítványozó tulajdonhoz való jogát közvetlenül érintette. A perbeli döntéssel az Indítványozó nagy értékű ingatlanon fennálló tulajdonjogát a támadott döntéseket hozó bíróságok, az első fokú döntés manipulatív megváltoztatásával elvonták és a tulajdonhoz kapcsolódó, részint annak részjogosultságait képező, a perben egyébként érvényesített, de még el nem bírált, továbbá más eljárások szempontjából

releváns, az ingatlanra vonatkozó jogait az ítéletábra, illetve a Kúria ellehetetlenítette. Ezzel az ingatlant rendeltetésének megfelelően használni nem tudja és a tulajdon védelmét jelentő, harmadik személyekkel szemben fennálló jogait hatékonyan nem gyakorolhatja. **Ezzel lényegében teljes körűen kiüresedett a tulajdonhoz való jogának lényege: a rendelkezéshez, használathoz és birtokláshoz való jogot.**

32.

Az **Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében** alapjoggá nyilvánított tulajdonhoz való jog védelme kapcsán is irányadóak az alkotmánybíróági gyakorlat kontinuitására vonatkozó határozatok. Ezekből megállapíthatóan a tulajdonhoz való jogot az Alkotmánybíróság valójában kezdettől fogva alapjogi védelemben részesítette [összefoglalóan: **64/1993. (XII. 22.) AB határozat**], annak társadalmi és szociális kötöttségeivel együtt, és valójában az Alaptörvény a tulajdon alapjogi mivoltát a rendszertani elhelyezéssel is megerősítette.

33.

Az Alkotmánybíróság szerint a tulajdonvédelem alkotmányos tartalma a következőkben határozható meg: „Az Alkotmány a tulajdonjogot, mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos alapját részesíti védelemben. Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. (...) A tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon korlátozása és a polgári jogi értelemben vett elvonása között húzódik. Az alkotmányossági kérdés az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozásokat minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat]

34. Az alkotmányos tulajdonvédelem kiterjed minden olyan jogosítványra, amely a jogosult pozícióit meghatározza [17/1992. (III. 30.) AB határozat; 40/1997. (VII. 1. AB határozat]. Ekként az alkotmányos tulajdonvédelem magában foglalja a tulajdonjog egyes részjogosítványait, a birtoklást, a használatot, a hasznosítást, hasznok szedésének jogát, a rendelkezési jogot, vagy a jogos várományt.

36.

Kétségtelen tény, hogy a tulajdonhoz való jog nem korlátlan és korlátozhatatlan; az alapjogként védett tulajdon tartalmát annak köz- és magánjogi korlátaival együtt kell értékelni, és az alkotmányos tulajdonvédelem szoros összefüggésben áll a tulajdon alanyával, tárgyával és funkciójával. A korlátozhatóság határaitra vonatkozóan az Alkotmánybíróság a maga számára is irányadóan a mércét úgy fogalmazta meg, hogy: „Az állami beavatkozás alkotmányosságának megítélésének súlypontja, az alkotmánybíróági értékelés voltaképpen tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” A közérdek követelményének a klasszikus közhasznú és közcélú korlátozásokon túl, olyan korlátozások is megfelelhetnek, amelyek közvetve

oldanak meg társadalmi problémákat [64/1993. (XII. 22.) AB határozat]. A határozatokból azonban kitűnik az is, hogy — ha máshol nem — legkésőbb az arányosság követelményének vizsgálhatósága keretében ezt azonban a jogalkotónak igazolnia kell [pl. 13/1998. (VI 30.) AB határozat; 3/2000 (II. 25) AB határozat].

37.

Az alkotmánybíróági gyakorlat nem hagy kétséget afelől, hogy a tulajdon elvonásának/korlátozásának esetkörébe nem csupán a nyílt és egyértelmű, azonnali tulajdonelvonás tartozik. Közvetett megoldások is vezethetnek a tulajdon valamely részjogosítványának meg nem engedhető korlátozásához vagy a tulajdon egészének (lényeges részének) elvonásához, s ezek a megoldások sem mentesek az értékgarancia követelménye alól, ami az alkotmányos tulajdonvédelem sarokpontja. Ezt erősítette meg a 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, amely kimondta, hogy „(...) a jogalkotó (...) a törvényben meghatározott módon biztosított irányítási jogosultságok révén olyan jelentős mértékben csökkentette az integrációval érintett hitelintézetek gazdasági önállóságát, és ezáltal olyan a tulajdonjogba történő beavatkozást valósított meg, amely az ezt ellensúlyozó előnyök hiányában alaptörvény-ellenes.”

38.

A tulajdonosi jogállás garantálása, védelme iránti igény olyan alkotmányos jog, amelynek érvényre jutása a tulajdonosok számára alapjog. A jogszerűen, jogkövető magatartás révén szerzett tulajdonban beálló értékcsökkenés vagy a teljes vagyonvesztés, a tulajdon elvonása alkotmányosan elfogadható magyarázat nélkül a kisajátítás szintjéig hatóan sérti a tulajdonhoz való jogot anélkül, hogy ez a sérelem a jogalkotó oldalán az **Alaptörvény XIII. cikkében** említett társadalmi felelősségvállalással összefüggésbe hozható lenne. Az alapjogként védett tulajdon tartalmát annak köz- és magánjogi korlátaival együtt kell értékelni, és az alkotmányos tulajdonvédelem szoros összefüggésben áll a tulajdon alanyával, tárgyával és funkciójával.

39.

A korlátozhatóság határaitra vonatkozóan az Alkotmánybíróság a maga számára is irányadóan a mércét úgy fogalmazta meg, hogy: „Az állami beavatkozás alkotmányosságának megítélésének súlypontja, az alkotmánybíróági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” A közérdek követelményének a klasszikus közhasznú és közcélú korlátozásokon túl, olyan korlátozások is megfelelhetnek, amelyek közvetve oldanak meg társadalmi problémákat [64/1993. (XII. 22.) AB határozat]. A határozatokból azonban kitűnik az is, hogy — ha máshol nem — legkésőbb az arányosság követelményének vizsgálhatósága keretében ezt azonban a jogalkotónak igazolnia kell [pl. 13/1998. (VI 30.) AB határozat; 3/2000 (II. 25) AB határozat]. Ez azonban alapvetően jogalkotási kérdés, bírói döntés nem idézhet elő olyan helyzetet, hogy jogszabályi alap hiányában egyáltalán a korlátozás arányosságát

kelljen vagy lehessen vizsgálni.

40.

Az Indítványozó helyzete annyiban speciális, hogy vele szemben a tulajdon közérdekű korlátozásának szükségessége (következésképpen az arányosság vizsgálata) fel sem merült. A tulajdonhoz való jogát a — nem csupán polgári jogi értelemben téves, de — alaptörvény-ellenes eljárásban hozott, alaptörvényt sértő bírói döntés okozta. E mögött semmilyen méltányolható közérdek nincs és ennek nincs semmilyen jogszabályi alapja. Az eljáró bíróság tévesen és önkényesen alkalmazott egy olyan jogrendet, amelynek nincs köze az Indítványozó által rendezni kívánt helyzethez, és amelyet a töretlen bírói gyakorlat szerint is (lásd alap-indítvány) specifikus jogrend szerint, kettős jogviszonyt elbíró perben lehet csak rendezni.

41.

Nem az alkalmazott jogszabályok alaptörvény-ellenessége okozta tehát az alkotmányos sérelmet, azokat az Indítványozó éppen ezért nem is támadta; annak kizárólag a bíróság alkotmányellenes döntéséhez van köze. A támadott határozatok folytán állt elő az a helyzet, hogy az Indítványozó — minthogy keresetét, alaptörvényi és eljárási szabályok megsértésével — a bíróság törvényt sértően elutasította, teljes kompenzáció-hiányos állapot mellett, gyakorlatilag elvesztette tulajdonhoz való jogát. Az eljárási garanciák kiüresítése így okozott anyagi jogi jogsértést, az Indítványozó tulajdoni helyzetére vonatkozóan.

42.

Az Indítványozó itt utal arra, hogy a teljes pervitel során a jogszabályokat és a joggyakorlatot követve járt el, kérelmeiben, indítványaiban az érvényesített jogcímet és az alkalmazandó eljárást az egységes joggyakorlat szerint alakította.

43.

Az Indítványozó arra nem lehetett felkészülve, hogy minden más esettől eltérően, a jogegyenlőség követelményét megsértve az ő ügyében helyette és az ellenérdekű fél helyett a bíróság másodfokon eljárva „választ” jogcímet és tér át olyan eljárási keretekre, amelyeket egyébként az anyagi jog (Ptk., Csjt.) szabályai az ilyen esetekre kizárnak. Erre figyelemmel hívta fel az eredeti indítványában az Alaptörvény 25. cikkét, arra utalván ezzel, hogy az alapjogi sérelmet eredményező helyzetet/döntést éppen a jogbiztonság követelményének alappillért képező, az egységes joggyakorlattól való eltérés okozta.

A fentiek alapján az Indítványozó kéri indítványa befogadását és elbírálását, valamint az abban foglaltaknak való helyt adást.

Budapest, 2018. március 30.

Tisztelettel:

Dr. Szikszai Csaba

